

Kaheteistkümmes rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad

Peking (Hiina), 21.–25. juuli 2014

Individuaalvõistluse ülesanded

Ärge kirjutage ülesandeid ümber. Lahendage iga ülesanne eraldi lehel (lehtedel). Kirjutage lahendatava ülesande number, oma koha number ja nimi igale ülesande lahenduse lehele eraldi. Ainult sel juhul on Teie tulemuste täpne arvestus garanteeritud.

Põhjendage iga vastust. Täiesti õigeid, kuid põhjenduseeta vastuseid hinnatakse madalalt.

Ülesanne nr 1 (20 punkti). On antud mõned verbivormid benabena keeles ning nende eestikeelsed tõlked:

<i>nohobe</i>	ma löön teda
<i>kahalune</i>	me hakkame lööma sind
<i>nokoho'ibe</i>	me mõlemad lööme sind
<i>nolenufu'inagihe</i>	sest me mõlemad torkame teid
<i>nolifi'ibe</i>	te mõlemad torkate meid
<i>nofunagihe</i>	sest ma torkan teda
<i>nofine</i>	sa torkad teda
<i>nifila'ibe</i>	te mõlemad hakkate torkama mind
<i>nonahatagihe</i>	sest sa lööd mind
<i>lenahalube</i>	ma hakkan lööma teid
<i>nahalanagihe</i>	sest te hakkate lööma mind
<i>lahala'ibe</i>	te mõlemad hakkate lööma meid
<i>nofutagihe</i>	sest me torkame teda
<i>leniflu'ibe</i>	me mõlemad hakkame torkama teid
<i>noho'inagihe</i>	sest me mõlemad lööme teda

(a) Tõlkige eesti keelde:

nonifibe, halu'ibe, lifilatagihe, nokufune, nolahanagihe.

(b) Tõlkige benabena keelde:

- te mõlemad lööte teda;
- me hakkame torkama sind;
- sest me lööme teid;
- sest te hakkate torkama teda.

⚠ Benabena keel kuulub trans-uus-guinea keelte hulka. Seda räägib umbes 45 000 inimest Paapua Uus-Guineas.

—Ivan Deržanski

Ülesanne nr 2 (20 punkti). On antud ainsus, kaksus ja mitmus mõnedest kiowa keele nimisõnadest ning nende eestikeelsed tõlked. Kõiki vorme ei ole antud, kuigi nad on olemas.

ainsus	kaksus	mitmus	
adɔ	a	a	puu
mat ^h ɔnsjan	mat ^h ɔnsjan	mat ^h ɔnsjadɔ	väike tüdruk
k'ɔ	k'ɔ	k'ɔgɔ	nuga
t ^h ot'olagɔ	t ^h ot'ola	t ^h ot'olagɔ	apelsin
aufi		aufigɔ	kala
p ^h jaboado		p ^h jaboa	tänavalatern
mat ^h ɔn		mat ^h ɔdo	tüdruk
k'ɔnbohodo		k'ɔnbohon	müts
t'ɔ		t'ɔgɔ	lusikas
		e	leib
alɔɔhjegɔ	?	alɔɔhjegɔ	ploom
?	tsegun	tsegudɔ	koer
alɔguk'ogɔ	alɔguk'o	?	sidrun
?	k'ap ^h t ^h ɔ	k'ap ^h t ^h ɔgɔ	vanamees
k ^h ɔdo	k ^h ɔ	?	tekk
k'ɔdo	?	k'ɔdo	tomat
?	alɔ	?	õun
?	p ^h ɔ	?	piison
?	?	sadɔ	laps
ɔlsun	?	?	kamm
?	pitso	?	kahvel
?	t ^h ɔp ^h paa	?	tool

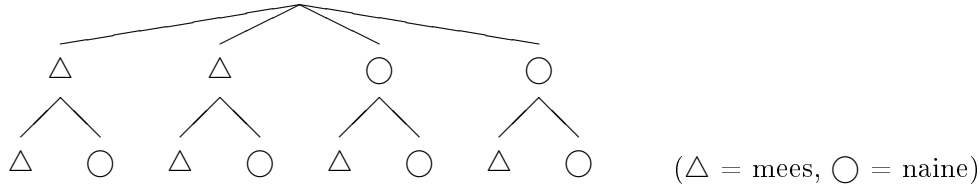
Täitke küsimärkidega väljad.

⚠ Kiowa keel kuulub kiowa-tanoa keelte hulka. See on ohustatud keel, mida räägib ainult mõnisada inimest Oklahomas, USA.

Kiowa keele sõnad on antud lihtsustatud transkriptsioonis. **k'**, **t'**, **p'**, **k^h**, **p^h**, **t^h** on kaashäälikud; **ɔ** on täishäälik.

—Aleksejs Peguševs

Ülesanne nr 3 (20 punkti). Elased kord Tanguti impeeriumis („Võimsas Valge ja Kõrge riigis“) kaks venda ja kaks õde. Igaühel oli poeg ja tütar.

Allpool on antud tangutikeelsed väited nende inimeste sugulussuhete kohta. Nimi **Lhie²nyn²** kuulub mehele.

1. Ldiu ² še ¹ Nie ² tse ¹ 'yn ¹ kâj ¹ ngu ² .	19. Lhie ² nyn ² Wa ² nie ¹ 'yn ¹ wia ¹ ngu ² .
2. Lhie ² nyn ² Ngwi ¹ mbyn ² 'yn ¹ lio ² ngu ² .	20. Ldiu ² še ¹ Sei ¹ na ¹ 'yn ¹ zwej ¹ ngu ² .
3. Sei ¹ na ¹ Wa ² nie ¹ 'yn ¹ ndon ¹ ngu ² .	21. Wa ² nie ¹ Sei ¹ na ¹ 'yn ¹ mu ¹ ngu ² .
4. Ldiu ² še ¹ Šan ¹ nia ¹ 'yn ¹ ndon ¹ ngu ² .	22. Šan ¹ nia ¹ Wa ² nie ¹ 'yn ¹ zwej ¹ ngu ² .
5. Šan ¹ nia ¹ Syn ¹ mei ¹ 'yn ¹ zwej ¹ ngu ² .	23. Ngon ² ngwe ¹ Ldiu ² še ¹ 'yn ¹ la ² ngu ² .
6. Ldiu ² še ¹ Syn ¹ mei ¹ 'yn ¹ zwej ¹ ngu ² .	24. Lhie ² nyn ² Mbe ² phon ¹ 'yn ¹ mu ¹ ngu ² .
7. Ldiu ² še ¹ Wa ² nie ¹ 'yn ¹ zwej ¹ ngu ² .	25. Mbe ² phon ¹ Ldiu ² še ¹ 'yn ¹ ma ¹ ngu ² .
8. Kei ¹ zey ² Ldiu ² še ¹ 'yn ¹ zwej ¹ ngu ² .	26. Lhie ² nyn ² Nie ² tse ¹ 'yn ¹ 'iə ¹ ngu ² .
9. Ldiu ² še ¹ Kei ¹ zey ² 'yn ¹ zwej ¹ ngu ² .	27. Lhie ² nyn ² Ngon ² ngwe ¹ 'yn ¹ mu ¹ ngu ² .
10. Lhie ² nyn ² Syn ¹ mei ¹ 'yn ¹ wia ¹ ngu ² .	28. Šan ¹ nia ¹ Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ lio ² ngu ² .
11. Lhie ² nyn ² Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ 'iə ¹ ngu ² .	29. Lhie ² nyn ² Ldiu ² še ¹ 'yn ¹ 'iə ¹ ngu ² .
12. Kei ¹ zey ² Wa ² nie ¹ 'yn ¹ lio ² ngu ² .	30. Lhie ² nyn ² Sei ¹ na ¹ 'yn ¹ wiej ² ngu ² .
13. Kei ¹ zey ² Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ zwej ¹ ngu ² .	31. Šan ¹ nia ¹ Nie ² tse ¹ 'yn ¹ mu ¹ ngu ² .
14. Lhie ² nyn ² Kei ¹ zey ² 'yn ¹ wiej ² ngu ² .	32. Lhie ² nyn ² Šan ¹ nia ¹ 'yn ¹ 'iə ¹ ngu ² .
15. Syn ¹ mei ¹ Nie ² tse ¹ 'yn ¹ zwej ¹ ngu ² .	33. Ngon ² ngwe ¹ Kei ¹ zey ² 'yn ¹ ny ¹ ngu ² .
16. Ngon ² ngwe ¹ Mbe ² phon ¹ 'yn ¹ kâj ¹ ngu ² .	34. Syn ¹ mei ¹ Šan ¹ nia ¹ 'yn ¹ zwej ¹ ngu ² .
17. Syn ¹ mei ¹ Sei ¹ na ¹ 'yn ¹ kâj ¹ ngu ² .	35. Mbe ² phon ¹ Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ ma ¹ ngu ² .
18. Ldiu ² še ¹ Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ ndon ¹ ngu ² .	36. Nie ² tse ¹ Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ ____ ngu ² .

(a) Taastage sugupuu.

(b) Täitke lünk viimases lauses (on ainult üks viis, kuidas seda teha).

▲ Tanguti keel on tiibeti-birma keelkonna väljasurnud keel, mida kõneldi Tanguti impeeriumis (1038–1227, tänapäevane Kesk-Hiina). Teadlastel ei ole ühist seisukohta, kuidas see kõlas, seetõttu põhineb transkriptsioon ühel rekonstruktsioonidest. Ülemise indeksina esitatud numbrid näitavad selle kahte tooni (¹ = tasane, ² = tõusev); sealhulgas sõnad 'isa' ja 'ema' omavad esimest tooni. â, ê, ɛ, ɔ, y, ə on täishäälikud; ś, ź, ' on kaashäälikud.

—Ivan Deržanski

Ülesanne nr 4 (20 punkti). On antud mõni lühike dialoog engenni keeles ning nende eestikeelsed tõlked:

1. *edèi âno nwâsese ozyi lelemù à? edèi ânò wei ga òkí nwâsese ozyi lelemù.*
Kas see mees hakkab hirmutama petetud varast?
See mees ütles, et ta_{see mees} ei hakka hirmutama petetud varast.
2. *avùrànmù kìnono amemùrè ânò à? avùrànmù wei ga òkí kìnono amemùrè ânò.*
Kas naine meenutas seda tüdrukut?
Naine ütles, et ta_{naine} meenutas seda tüdrukut.
3. *ámó lelemù ânó wuese avùrànmù à? amodhyòmù wei ga ò wuese avùrànmù.*
Kas see petetud laps ei tapnud naist?
Noormees ütles, et ta_{see petetud laps} tappis naise.
4. *edèi dhia gbúnònò amò à? avùrànmù kofilomù wei ga o gbúnònò amò.*
Kas kuri mees hakkab ravima last?
Kõhiv naine ütles, et ta_{kuri mees} hakkab ravima last.
5. *amemùré dhíá kìnono opilopo ânò à? avùrànmù wei ga ó kìnono opilopo ânò.*
Kas kuri tüdruk ei meenutanud seda siga?
Naine ütles, et ta_{kuri tüdruk} ei meenutanud seda siga.
6. *ozyi gbunono okàá nyamù ânò à? ozyi wei ga òkí gbunono okàá nyamù ânò.*
Kas varas ravis seda pekstud vanameest?
Varas ütles, et ta_{varas} ei ravinud seda pekstud vanameest.
7. *ozyi âno kìnònò edèi kofilomù à? amò ânò wei ga ó kìnono edèi kofilomù.*
Kas see varas hakkab meenutama kõhivat meest?
See laps ütles, et ta_{see varas} ei hakka meenutama kõhivat meest.

(a) Tõlkige eesti keelde:

8. *edèi ânò nwâsese ozyi à? amemùrè wei ga ò nwâsese ozyi.*
9. *amemùré lelemù wúesè amodhyòmù ânò à?*
amemùré lelemù wei ga òkí wúesè amodhyòmù ânò.

Siin on ka vastus engenni keeles, millele vastavat küsimust ei ole esitatud:

10. *ozyi ânò wei ga amò gbunono edèi.*

Tõlkige see eesti keelde. Kui on võimalik tõlkida rohkem kui ühel viisil, esitage kõik tõlked ja selgitage oma arutluskäiku.

(b) Tõlkige engenni keelde:

11. Kas vanamees hakkab meenutama seda kõhivat noormeest?
Laps ütles, et ta_{vanamees} ei hakka meenutama seda kõhivat noormeest.
12. Kas see pekstud naine ei hirmutanud meest?
See pekstud naine ütles, et ta_{see pekstud naine} ei hirmutanud meest.

(c) Kui Te peaksite tegema engenni sõnaraamatut, mis oleks siis sõnade 'varas' ja 'tüdruk' põhivorm? Selgitage oma vastust.

⚠ Engenni keel kuulub benue-kongo keelte hulka. Seda räägib umbes 20 000 inimest Nigeerias.

Märk . sõna esimese täishääliku all näitab, et sõna täishäälikud hääldatakse natuke madalamaks lastud keelega. Märgid ´, ` ja ^ tähistavad vastavalt kõrget, madalat ja langevat tooni; kui ei ole ühtegi neist, on silbi toon keskmine. —*Artūrs Semeruks*

Ülesanne nr 5 (20 punkti). On antud loodegbaja keeles sõnad ja sõnaühendid ning nende eestikeelsed tõlked suvalises järjekorras:

**ʔáá, ʔáá náng nú kò, ʔáá sèè, búmá yík, búmá zù yík, dáng gòk, dí fò, dí sèè,
kò yík, kò zòk, náng wí, nú fò, nú lébé, sèè wí, yík, yík wí, zù**

pinnal; silmakoobas; kulm; ripsmekarv; silmad/nägu;
põllu äär; jalg; õnn; maks (*organ*); hea põld; ninasõõre;
kohal; mürgine madu; keele ots;
surema; kadestama; panema

- (a) Leidke õiged vasted.
(b) Tõlkige eesti keelde: **búmá zù, kò, lébé gòk, lébé wí.**
(c) Tõlkige loodegbaja keelde: keskmes; pea; rahulolematuus; nina.

⚠ Loodegbaja keel kuulub ubangi keelte hulka. Seda räägib umbes 200 000 inimest Kesk-Aafrika Vabariigis.

Loodegbaja keele sõnad on antud lihtsustatud transkriptsioonis. ʔ on kaashäälik.

—*Boriss Iomdin*

Toimetajad: Božidar Božanov, Ivan Deržanski, Hugh Dobbs, Dmitri Gerassimov, Ksenija Giljarova, Stanislav Gurevitš, Gabrijela Hladnik, Boriss Iomdin, Bruno L’Astorina, Jae Kyu Lee (vast. toim.), Elitsa Milanova, Aleksejs Peguševs, Aleksandr Piperski, Marija Rubinštein, Daniel Rucki, Artūrs Semeruks, Pavel Sofroniev, Estere Šeinkmane, Milena Veneva.

Eesti tekst: Renate Pajusalu.

Edu!